

EIROPAS KOMISIJAS ATBILDES PAR EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS ĪPAŠO ZINOJUMU

“BIOĻOGISKĀ DAUDZVEIDĪBA LAUKSAIMNIECĪBAS ZEMĒS: KLP MAKSĀJUMI NAV APTURĒJUŠI BIOĻOGISKĀS DAUDZVEIDĪBAS SAMAZINĀŠANOS”

KOPSAVILKUMS

Komisijas kopīgā atbilde par I–VII punktu.

Bioloģiskās daudzveidības stratēģijā, ko Komisija pieņēma 2011. gadā, ir ietverti seši mērķi, tostarp 3. mērķis par lauksaimniecības un mežsaimniecības ieguldījumu. Lauksaimniecības mērķis ir vispārējs, taču ar to saistītās darbības ir konkrētākas.

Attiecībā uz lauksaimniecībai noteikto mērķi jānorāda, ka bioloģiskās daudzveidības uzlabošanas novērtē attiecībā pret kvantitatīvi izteiktiem mērķiem saistībā ar 1. mērķi paredzēto ES nozīmes sugu un dzīvotņu aizsardzības statusa uzlabošanu un 2. mērķi paredzēto degradēto ekosistēmu atjaunošanu par 15 %.

Komisija uzskata, ka ES politikas virzienu koordinācija ir pietiekama, un uzsver, ka par ģenētiskās daudzveidības novērtēšanu ir atbildīgas dalībvalstis. Bioloģiskās daudzveidības stratēģijas vidusposma pārskatā tika secināts, ka kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) struktūra ir atbilstoša tās mērķiem: KLP reformas 2014.–2020. gadam rezultātā ir darīti pieejami vairāki instrumenti, kas var palīdzēt sekmēt bioloģisko daudzveidību. Lai sasniegtu mērķi, tagad dalībvalstīm šie pasākumi jāveic pietiekamā apmērā. Vietēja mēroga pasākumos ir īstenota veiksmīga ilgtspējīga lauksaimniecības prakse. Ja tie tiktu īstenoti vērienīgāk, ES atgūtu iespēju sasniegt mērķi līdz 2020. gada beigām.

Komisijas metodika bioloģiskajai daudzveidībai paredzētā KLP budžeta līdzsekošanai pamatojas uz starptautiski atzītu Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (ESAO) Rio marķieru metodiku. Tāpēc Komisija neuzskata savu metodiku par neuzticamu, pat ja tiek apspriesta Rio marķieru izmantošana.

Attiecībā uz KLP instrumentiem Komisija uzskata, ka savstarpēja atbilstība veicina vērienīgu mērķu sasniegšanu bioloģiskās daudzveidības jomā, sasaistot dažus KLP maksājumus ar tiesību aktu pamatnoteikumu kopumu, kas ir bāzes nosacījumi ar KLP līdzekļiem atbalstītajiem stimulējošajiem pasākumiem.

Vēl viens svarīgs elements, kas palīdz sniegt atbalstu lauksaimniekiem, kuri izmanto bioloģiskajai daudzveidībai labvēlīgu praksi, ir konsultācijas saimniecību konsultatīvajā sistēmā (SKS). Saskaņā ar tiešajiem maksājumiem zaļināšana var būtiski uzlabot bioloģisko daudzveidību.

Plašais teritorijas pārklājums, kā arī tas, ka savstarpējā atbilstība un zaļināšana ir obligāta, patiešām nodrošina vienlīdzīgus konkurences apstākļus lauksaimniekiem. Šajā saistībā Komisija pašreizējā KLP un vēl jo vairāk priekšlikumā nākamajai KLP ir noteikusi prioritātes iespējām, kas labvēlīgi ietekmē bioloģisko daudzveidību.

Komisija neklasificē dažādās agrovīdēs saistības, kas tiek pildītas Eiropas Savienībā, kā “gaiši zaļas” un “tumši zaļas”, jo tas ir vienkāršots veids, kā aprakstīt ļoti lielu skaitu Savienībā atbalstītu metožu. Lai gan taisnība, ka prasīgākos agrovīdēs un klimata pasākumos ir zemāks līdzdalības līmenis, Komisija uzskata, ka dažādu šādu pasākumu līdzspastāvēšana, kā arī uz rīcību un rezultātu vērstas saistības nodrošina papildu sabiedriskos labumus un veicina mērķu sasniegšanu bioloģiskās daudzveidības jomā.

Komisijas priekšlikumā nākamajai KLP ir apkopotas KLP instrumentu priekšrocības un trūkumi un iekļauta konsekventa un pastiprināta sistēma, tostarp uzlaboti nosacījumi, konsultatīvie pakalpojumi, ekoshēmas I pīlāra un II pīlāra pasākumos. Dalībvalstīm būs liela rīcības brīvība konsekventi izmantot šos instrumentus, lai sasniegtu augstāku bioloģiskās daudzveidības mērķi un iekļautu tos Komisijas apstiprinātajos KLP stratēģiskajos plānos. Rezultātus katru gadu novērtēs, izmantojot īpašus kopējus koprezultāta rādītājus, no kuriem vairāki attiecas īpaši uz bioloģisko daudzveidību, un izmantojot ietekmes rādītājus un novērtējumus.

VIII. Komisija piekrīt visiem ieteikumiem. Skatīt sīki izklāstītas Komisijas atbildes secinājumu un ieteikumu iedaļā.

IEVADS

02. Eiropā ir arī citi bioloģiskās daudzveidības zuduma cēloņi, ne tikai lauksaimniecības intensifikācija. Eiropas Vides aģentūras ziņojumā par vides stāvokli (*SOER* ziņojumā) teikts, ka *“Eiropas bioloģiskā daudzveidība un ekosistēmas ir pakļautas kumulatīvam spiedienam, ko rada zemes izmantošanas maiņa, klimata pārmaiņas, dabas resursu ieguve un invazīvas svešzemju sugas”*. Turklāt ziņojumā kā viens no galvenajiem bioloģiskās daudzveidības samazināšanās cēloņiem ir skaidri minēta arī zemes apstrādes pārtraukšana un pilsētu izplešanās.

SOER ziņojumā bija arī apgalvots, ka *“lauksaimniecības zemju, mežu un visu parasto putnu un zālāju tauriņu populāciju ilgtermiņa tendences liecina, ka Eiropa ir piedzīvojusi būtisku bioloģiskās daudzveidības samazināšanos”*¹.

Turklāt Komisijas ziņojumā par bioloģiskās daudzveidības stratēģijas vidusposma pārskatu norādīts: *“Lai gan kopējās tendences joprojām rada nopietnas bažas, vietējā līmenī panākti daudzi uzlabojumi, kas ir labas lauksaimniecības prakses un KLP ietvaros, jo īpaši agrovides pasākumu ietvaros un Natura 2000 teritorijās, īstenoto bioloģiskās daudzveidības pasākumu tiešs rezultāts. Šādi panākumi ir svarīgs vēstījums par 2020. gada bioloģiskās daudzveidības uzdevuma izpildāmību, bet tie būtu jāgūst plašākā mērogā, lai panāktu izmērāmus rezultātus ES līmenī.”*

Komisija uzskata, ka Vācijas pētījumā nav analizēta kukaiņu sugu bagātība. Turklāt rakstā tika pārbaudīta hipotēze par visiem biomasas zudumu izraisošajiem faktoriem, izņemot lauksaimniecību, nekonstatējot skaidras cēloņsakarības. Visbeidzot, pētījuma rezultāti ne vienmēr ataino situāciju ES līmenī.

03. Laikposmā no 1990. gada līdz 2017. gadam ES līmenī kopējais lauku putnu rādītājs statistiski būtiski samazinājās par 1,47 % gadā. Samazināšanās tendence liecina par krituma izlīdzināšanos laikposmā no 2009. gada līdz 2017. gadam.

Spiedienu uz lauku putnu populācijām rada dažādu faktoru apvienojums, tostarp zemes pārklājuma pārveide (piemēram, urbanizācija), zemes apstrādes pārtraukšana, klimata pārmaiņas, invazīvas svešzemju sugas un lauksaimniecība.

04. Eiropas zālāju tauriņu indekss ataino reprezentativitātes ierobežojumus. Pašlaik zālāju tauriņu indeksa pamatā ir monitorings 14 valstīs — 75 % visu monitoringa vietu ir tikai trīs valstīs, tostarp Apvienotajā Karalistē, Nīderlandē un Vācijā. Pat izslēdzot Apvienoto Karalisti, 74 % no transektiem

¹ “Tas primāri ir saistīts ar dabīgo un daļēji dabīgo ekosistēmu zudumu, sadrumstalotību un degradāciju, ko galvenokārt izraisa lauksaimniecības intensifikācija (*Donald* un citi, 2001; *Van Dyck* un citi, 2009; *Jeliazkov* un citi, 2016), intensīva mežu apsaimniekošana (*Virkkala*, 2016; *Fraixedas* un citi, 2015), zemes apstrādes pārtraukšana un pilsētu izplešanās (5. un 13. nodaļa). Piemēram, dzīvotnēm kļūstot vienkāršākām (piemēram, dzīvzoģu un koku rindu noņemšana, lai paplašinātu laukus), izzūdot un sadrumstalojoties, putni zaudē ligzdošanas vietas un barības avotus, un tas veicina populācijas samazināšanos (*Guerrero* un citi, 2012). Pilsētu izplešanās palielina antropogēnās gaismas līmeni, kā arī trokšņa līmeni, kas ietekmē dziedošo putnu izturēšanos un pasliktina putnu akustisko komunikāciju (11. nodaļa).

atrodas ES rietumvalstīs. Ziemeļeiropā (14 %), Dienvideiropā (11 %) un Austrumeiropā (1 %) to daudzums ir nepietiekams².

Komisija ir sākusi izmēģinājuma projektu (Tauriņu novērtēšana Eiropā – *ABLE*, <https://butterfly-monitoring.net/able>), lai palielinātu uzraudzīto valstu skaitu.

05. *Natura 2000* ir saskaņots Eiropas ekoloģiskais tīkls, kurā apvienotas aizsargājamas dabiskās dzīvotnes un ES nozīmes sugu dzīvotnes. Jaunākie valstu ziņojumi par sugu un dzīvotņu stāvokli un tendencēm, kas tiek iesniegti saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu un Putnu direktīvu sešu gadu ziņošanas ciklā no 2013. līdz 2018. gadam, nav pabeigti un pašlaik tiek vērtēti. Revīzijas palātas minētie rādītāji ataino attiecīgo valstu datu summu, savukārt attiecībā uz ES ir jāveic sarežģītāki aprēķini. Tomēr jau valstu dati liecina, ka zālāju dzīvotņu stāvoklis gandrīz nav uzlabojies kopš pēdējā ziņošanas cikla un lielākoties dominē negatīvas tendences. Eiropas Vides aģentūra (EVA) paziņoja, ka spiediens un draudi attiecībā uz visām sauszemes sugām, dzīvotnēm un ekosistēmām, par kurām visbiežāk ziņo dalībvalstis, ir saistīti ar lauksaimniecību.

06. Komisija atzīst problēmas, ko rada ar lauksaimniecību saistītās bioloģiskās daudzveidības samazināšanās tendences, kuras Revīzijas palāta minēja pētījumos (zemas intensitātes un intensīva lauksaimniecības prakse). Jānorāda, ka šie pētījumi neataino visu lauksaimniecības sistēmu dažādību ES.

Turklāt vienā no pētījumiem (*Sutcliffe* un citi) pierādījumu trūkuma dēļ nav izklāstītas visas KLP nepilnības.

07. Komisijas kopējais novērtējums ietvers arī sabiedrisko apspriešanu tiešsaistē, kuras rezultātiem vajadzētu būt zināmiem 2020. gada beigās. Plašāku novērtēšanas dienestu darba dokumentu par dabas resursiem ir paredzēts publicēt 2021. gada pirmajā ceturksnī.

Ārējā novērtējuma pētījumā tika secināts, ka datu trūkuma dēļ nebija iespējams novērtēt KLP instrumentu un pasākumu neto kopējo ietekmi uz bioloģisko daudzveidību, pat daļēji kvantitatīvā izteiksmē.

Turklāt pētījumā tika secināts, ka dalībvalstu ziņojumi par dabas resursu ilgtspējīgu pārvaldību un bioloģiskās daudzveidības aizsardzību ir sagrupēti 4. prioritātē. Tāpēc nākamajā KLP ir ierosināts skaidrāk nodalīt šos ziņojumus.

08. Komisija uzskata, ka pirmais pētījums par situāciju Čehijas Republikā sniedz rezultātus, kas saistīti ar lauksaimniecības intensifikāciju un lauku putnu pārpilnību, bet faktiski nesniedz pierādījumus par KLP ietekmi uz lauksaimniecības zemes bioloģisko daudzveidību.

Turklāt attiecībā uz Vācijas pētījumu (*Seibold* un citi) autori minēja, ka “*aizvien nav skaidrs, kuri zemes izmantošanas veidi un posmkāju grupas ir ietekmēti, un vai novērotā biomasas un daudzveidības samazināšanās ir savstarpēji saistīta*”.

12. KBD Pušu konference (*COP 15*) tiks atlikta uz 2021. gada sākumu. Konkrēts turpmākās rīcības veids 2021. gadā vēl nav noteikts.

APSVĒRUMI

19. Jāņem vērā arī tas, ka dabas jomā pieņemtās direktīvas attiecas uz aizsargājamām dzīvotnēm un sugām, kas saistīts ar lauksaimniecību, proti, tajās paredzētas galvenās darbības, lai novērstu bioloģiskās daudzveidības samazināšanos lauksaimniecības zemēs: Rīcības plānā dabai, cilvēkiem un

² Dienvidu valstīs tie ir vienīgi daļā Spānijas; Portugālē, Itālijā, Grieķijā, Maltā un Kīprā to nav. Austrumu valstīs to daudzums ir nenozīmīgs, attiecīgi 12 un 8 transekti ir Rumānijā un Slovēnijā; visās pārējās Austrumu valstīs paraugi netiek ņemti. Ziemeļvalstīs, Dānijā un Igaunijā, transektu nav, vairums transektu ir Zviedrijā. (Skatīt *van Sway* un citi, 2017).

ekonomikai ir iekļautas vairākas iniciatīvas, un vienlaikus Komisija sāka pārkāpumu procedūras attiecībā tieši uz lauksaimniecības zemju dzīvotnēm un sugām.

20. ES politikas virzienu un stratēģiju ilgums nav vienāds.

ES bioloģiskās daudzveidības stratēģija līdz 2020. gadam tika pieņemta 2011. gada maijā nolūkā apturēt bioloģiskās daudzveidības zudumu līdz 2020. gadam, tas ir, deviņu gadu laikā.

KLP reformas 2014.–2020. gadam rezultātā ir darīti pieejami vairāki instrumenti, kas var palīdzēt sekmēt bioloģisko daudzveidību. Tagad dalībvalstīm jāizmanto šīs iespējas pietiekamā apmērā. Vietēja mēroga pasākumos ir īstenota veiksmīga ilgspējīga lauksaimniecības prakse. Ja tie tiktu īstenoti vērienīgāk, ES atgūtu iespēju sasniegt mērķi līdz 2020. gadam (skatīt bioloģiskās stratēģijas vidusposma pārskata 2. punkts).

Nākamajā KLP laikposmam pēc 2020. gada lielāka uzmanība tiks pievērsta sniegunam, un katru gadu tiks uzraudzīti vairāki ar bioloģisko daudzveidību saistīti koprezultāta rādītāji, ņemot vērā KLP stratēģiskajos plānos noteiktos ikgadējos mērķus. Tos papildinās ietekmes rādītāji un novērtējumi.

21. 2015. gada vidusposma pārskatā par bioloģiskās daudzveidības stratēģiju līdz 2020. gadam ir ne vien atzīts vispārīgs bioloģiskās daudzveidības zudums, bet arī norādīts uz daudziem vietēja mēroga uzlabojumiem, kas apzināti saistībā ar bioloģiskās daudzveidības pasākumiem KLP ietvaros. Svarīgs vēstījums saistībā ar 2020. gada bioloģiskās daudzveidības mērķa sasniegšanu lauksaimniecībā bija tāds, ka dalībvalstīm pietiekamā mērā ir jāizmanto panākumi un iespējas.

Jaunāki pierādījumi ir sniegti atbalsta pētījumā par KLP ietekmes uz bioloģisko daudzveidību novērtējumu, kā arī dalībvalstu sākotnējos ziņojumos saskaņā ar dabas jomas direktīvām (Dabas stāvoklis 2020. gadā, EVA). ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijas novērtēšana joprojām notiek, un sākotnējiem pētījumu konstatējumiem jābūt pieejamiem no atbalsta pētījuma maijā — tomēr, kas attiecas uz 3.a mērķi, tie pamatosies arī uz ziņojumu par dabas stāvokli 2020. gadā un KLP novērtējumu attiecībā uz bioloģisko daudzveidību.

22. Jaunajā ES Biodaudzveidības stratēģijā 2030. gadam³ (apvienojumā ar stratēģiju “no lauka līdz galdam”⁴), kuru Komisija pieņēma 2020. gada maijā, noteikti ar lauksaimniecību saistīti mērķi. Komisijas priekšlikumā KLP laikposmam pēc 2020. gada skaidri noteikts, ka dalībvalstīm jāņem vērā valsts vides plāni un to mērķi, kuru pamatā ir Savienības tiesību akti, tostarp Putnu direktīva un Dzīvotņu direktīva.

23. 3. mērķis ir horizontāls mērķis, kas sadalīts divos apakšmērķos — 3.a lauksaimniecības jomā un 3.b mežsaimniecības jomā. Komisija uzskata, ka lauksaimniecības zemju bioloģiskajai daudzveidībai ir būtisks tikai 3.a mērķis. Tas pats par sevi nav izteikts skaitliski. Stratēģijā teikts, ka 3.a mērķis ir paredzēts, lai panāktu “*izmērāmu uzlabojumu to sugu un dzīvotņu aizsardzības statusā, kuras ir atkarīgas no lauksaimniecības vai kuras tā ietekmē, un ekosistēmu pakalpojumu nodrošināšanā salīdzinājumā ar ES 2010. gada bāzes līniju*”.

Turklāt mērķim ir skaitliski izteikts komponents, jo tas attiecas uz izmērāmiem uzlabojumiem sugu un dzīvotņu aizsardzības statusā attiecībā pret 1. mērķi un 2. mērķī noteikto 15 % atjaunošanu. 2. mērķa interpretācija un mērīšana patiešām ir bijusi problemātiska.

24. ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijā līdz 2020. gadam nav atsauces uz “saskaņotajiem Eiropas bioloģiskās daudzveidības rādītājiem” (SEBDR) vai uz kādu citu uzraudzības sistēmu.

Kopš darbības sākuma 2005. gadā SEBDR rādītāju kopums ir pārskatīts un pielāgots, lai atainotu ar bioloģisko daudzveidību saistītās informācijas pieejamību, kā arī nepilnības. Daudzi rādītāji ir

³ Komisijas paziņojums “ES Biodaudzveidības stratēģija 2030. gadam. Atgriezīsim savā dzīvē dabu”, COM(2020) 380 final.

⁴ Komisijas paziņojums “Stratēģija “No lauka līdz galdam”. Taisnīgas, veselīgas un videi draudzīgas pārtikas sistēmas vārdā”, COM(2020) 381 final.

metodoloģiski nostiprināti, lai sniegtu precīzāku bioloģiskās daudzveidības novērtējumu. Tādējādi pašreizējais SEBDR rādītāju kopums turpina sniegt plašu pierādījumu bāzi, kas līdzseko bioloģiskās daudzveidības stāvoklim un tendencēm Eiropā, tostarp agroekosistēmās.

Daži sākotnējā kopuma rādītāji bija jāpārtrauc, jo nav ieviestas uzraudzības sistēmas, kas varētu sniegt jaunus datus un informāciju, cita starpā par ģenētisko daudzveidību vai apgabaliem ar augstu dabas vērtību. Turklāt, lai izvairītos no centienu dublēšanās, kopuma mērķis bija ņemt vērā citu attiecīgo rādītāju iniciatīvu, piemēram, agrovīdes vai KLP rādītāju, attīstību un izmaiņas, kā arī jaunus procesus, piemēram, ekosistēmas pakalpojumu kartēšanu un novērtēšanu (*MAES*) vai *IAM*.

Dažu rādītāju izmantošanas pārtraukšana nenozīmē, ka citus SEBDR rādītājus nevar izmantot, lai līdzsektu bioloģiskās daudzveidības progresam.

25. Galvenie KLP uzraudzības rādītāji ir tie, kas ietverti kopīgā uzraudzības un novērtēšanas sistēmā (*KUNS*). Agrovīdes rādītāji ir paredzēti, lai līdzsektu vides problēmu integrācijai KLP. Tie nav galvenie visas KLP uzraudzības rādītāji.

Attiecībā uz jēdzienu “augsta dabas vērtība” (*ADV*) Komisija nošķir:

a) *ADV* lauksaimniecību un b) *ADV* lauksaimniecības zemi.

ADV lauksaimniecības jēdziens attiecas uz cēloņsakarību starp noteiktiem lauksaimniecības darbības veidiem un attiecīgajiem vides rezultātiem, tostarp augsta līmeņa bioloģisko daudzveidību un ekoloģiski vērtīgu dzīvotņu un sugu klātbūtni.

ADV lauksaimniecības zemes rādītājs ir definēts kā izmantotās lauksaimniecības zemes ar augstu dabas vērtību procentuālā daļa.

26. Lai novērtētu *ADV* lauksaimniecības zemes platību, visā ES pašlaik tiek izmantotas ļoti dažādas pieejas un metožu kombinācijas. Lai gan ir panākts labs progress, novērtējot *ADV* lauksaimniecības zemes platību, tās stāvokļa vai kvalitātes novērtēšana joprojām rada nopietnas problēmas. Tā kā ES dalībvalstīs un ES reģionos datu pieejamība ir atšķirīga un pastāv dažādas fiziskās situācijas (teritorijas lielums, saimniecības struktūra un sistēmas, galvenie zemes un dzīvotņu tipi), nav lietderīgi noteikt kopēju *ADV* lauksaimniecības zemes novērtēšanas metodiku. Ja tiktu izmantota viena metode, analīze būtu jāveic, pamatojoties uz datiem, kas pieejami visā ES, un izslēdzot bagātīgākos un atbilstošākos datu avotus, kā arī liedzot dalībvalstīm, kas izstrādājušas precīzākas metodes, iespēju tās izmantot, tādējādi samazinot novērtējuma kvalitāti un precizitāti.

EVA un Komisija, kas ir aprēķinājušas, ka *ADV* lauksaimniecības zeme aizņem 33,5 % no lauksaimniecības zemes, kas ietverta *CORINE* zemes virsmā (*CLC*) 28 ES dalībvalstīs, pamatojoties uz ES līmeņa datu kopām 2012. gadā, var sniegt *ADV* lauksaimniecības zemes īpatsvara novērtējumu valsts līmenī. Tomēr tās arī atzīst grūtības un ierobežojumus noteikt kopēju metodiku, ja tās pamatā jābūt valstu datu kopām. Kad būs pieejama kopīga, atkārtojama metodika un ilgtspējīgas datu kopas, varētu pārskatīt ES līmeņa *ADV* lauksaimniecības rādītāju, lai papildinātu pašreizējo ES līmeņa darbu saistībā ar *ADV* lauksaimniecības zemi.

29. Komisija atzīst Revīzijas palātas norādītās problēmas, tomēr uzskata, ka pārtikas ražošanas sistēmas ir dažādas.

30. Gan KLP 2014.–2020. gadam, gan KLP laikposmam pēc 2020. gada kā viena no atbalstāmajām darbībām ir iekļauta ģenētisko resursu saglabāšana, ilgtspējīga izmantošana un attīstība lauksaimniecībā. Informācija par agrovīdes un klimata pasākumiem, kas vērsti uz vietējām šķirnēm, ir ietverta lauku attīstības programmās. Turklāt ģenētisko resursu saglabāšana tiek atbalstīta arī saskaņā ar 10.2. apakšpasākumu — attiecīgie dati pastāv šā apakšpasākuma līmenī. Turklāt saskaņā ar pamatprogrammu “Apvārsnis 2020” Komisija pašlaik atbalsta projektu *GenResBridge*, kura mērķis cita starpā ir izstrādāt vērienīgāku ģenētisko resursu un agrobioloģiskās daudzveidības stratēģiju.

Komisija nekad nav saņēmusi nevienas dalībvalsts pieprasījumu izstrādāt jaunu Eiropas stratēģiju.

31. Komisija sniedz aptuvenu aplēsi par to, cik daudz tā tērē bioloģiskajai daudzveidībai, un uzskata, ka pārāk augsts novērtējums nav nepārprotami pierādīts turpmāk minēto iemeslu dēļ.

Komisijas metodika bioloģiskajai daudzveidībai paredzētā budžeta līdzsekošanai daudzgadu finanšu shēmā (DFS) — tostarp KLP — pamatojas uz starptautiski saskaņotu ESAO Rio marķieru metodiku. Šajā metodikā tiek piemēroti šādi trīs bioloģiskās daudzveidības koeficienti:

- 1) galvenais mērķis (100 %),
- 2) nozīmīgs mērķis (40 %) un
- 3) mērķis “nav bioloģiskās daudzveidības” (0 %).

ESAO metodikā nav noteikti precīzi koeficienti, kas jāpiemēro katram KLP instrumentam, tāpēc Komisija ir izstrādājusi šīs metodikas piemērošanu KLP 2014.–2020. gadam.

Komisija pārskatīs savu bioloģiskās daudzveidības budžeta līdzsekošanas metodiku, lai to pielāgotu jaunām tiesību aktu izmaiņām, ņemot vērā zinātniskos pierādījumus un pamatojoties uz tiem, pielāgojot tos nākamajai DFS 2021.–2027. gadam, kā arī citām attiecīgām izmaiņām.

Šī līdzsekošanas metodika būtu stingri jāsaskaņo ar ESAO metodiku.

32. Atbalsta pētījums KLP ietekmes uz dzīvotnēm, bioloģisko daudzveidību un ainavu novērtēšanai nesniedza pierādījumus par KLP izdevumiem, kam sistemātiski būtu negatīva ietekme uz lauksaimniecības zemes bioloģisko daudzveidību.

Komisija pētījumā 2014. gadā izstrādāja arī bioloģiskās daudzveidības pierādīšanas pamatnostādnes⁵, lai nodrošinātu, ka galvenajiem ES fondiem, piemēram, Eiropas Lauksaimniecības garantiju fondam (ELGF) un Eiropas Lauksaimniecības fondam lauku attīstībai (ELFLA), nav kaitīgas ietekmes uz bioloģisko daudzveidību.

33. Attiecībā uz 4. prioritāti, kas vērsta uz ekosistēmu pakalpojumiem saistībā ar lauksaimniecību un mežsaimniecību, Komisija savā pašreizējā metodikā secināja, ka lauksaimniecības prakse, kas atbalstīta, lai veicinātu bioloģisko daudzveidību, vienlaikus uzlabo vidi kopumā, tostarp ūdeni un augsni, un otrādi. Šī spēcīgā savstarpējā savienojamība, ņemot vērā katrā no trim prioritārajām jomām plānoto metožu ietekmi uz vidi, lika Komisijai piemērot koeficientu 100 % katrai šīs prioritātes prioritārajai jomai, tostarp ūdenim un augsnei.

34. Komisija piemēro saskaņotu 40 % metodi zaļināšanas ietekmei uz bioloģisko daudzveidību, ko tā uzskata par saprātīgu aizstājēju zaļināšanas pasākumu ietekmei uz ES bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm pašreizējā līdzsekošanas metodikā zaļināšanas maksājumi bioloģiskajai daudzveidībai veido 12 % no tiešajiem maksājumiem. Ņemot vērā plašo teritoriju, ko aptver zaļināšanas prakse, un to, ka zaļināšana ir novērsusi bioloģiskās daudzveidības pasliktināšanos vai to uzlabojusi (jo īpaši pēc 2018. gada, kad ekoloģiski nozīmīgās platībās tika aizliegti pesticīdi), šis rādītājs tika uzskatīts par saprātīgu, izstrādājot pašreizējo metodiku, lai līdzsekotu ar bioloģisko daudzveidību saistītiem izdevumiem KLP.

35. Izmantojot Rio marķieru pieeju, Komisija uzskatīja, ka, izstrādājot pašreizējo līdzsekošanas metodiku, savstarpējās atbilstības ieguldījuma aprēķināšanai būtu jāizmanto vidējais koeficients (40 %). Pamatojoties uz šo novērtējumu un ņemot vērā svēruma koeficientu, tika uzskatīts, ka savstarpējās atbilstības ieguldījums bioloģiskajā daudzveidībā ir mazāks nekā 3 % no tiešajiem maksājumiem. Ņemot vērā plašo teritoriju, ko aptver savstarpējās atbilstības prakse (90 % no kopējās lauksaimniecības platības), un to, ka tajā ir iekļautas pamata, taču svarīgas bioloģiskās daudzveidības metodes, šis rādītājs tika uzskatīts par saprātīgu.

⁵ https://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/financing_en.htm un <https://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/comm2006/pdf/cfbp%20-%20cap.pdf>

37. Skatīt Komisijas atbildi par 31. punktu.

39. Tiešie maksājumi, ko lauksaimniekiem piešķir saskaņā ar pamata maksājumu shēmu un vienoto platībmaksājumu shēmu, nodrošina ienākumu pamatatbalstu atbilstīgi apstrādāto hektāru skaitam. To papildina vairākas citas atbalsta shēmas, kas vērstas uz konkrētiem mērķiem vai lauksaimnieku tipiēm, tostarp “zaļais” tiešais maksājums par klimatam un videi labvēlīgu lauksaimniecības praksi.

40. Atbalsta pētījumā, kurā tika novērtēta KLP ietekme uz bioloģisko daudzveidību, tika konstatēts, ka nav pētījumu, kas apliecina jebkādu brīvprātīga saistītā atbalsta negatīvo ietekmi uz lauksaimniecības zemju bioloģisko daudzveidību.

Brīvprātīga saistītā atbalsta mērķis nav palielināt ražošanu. Tā ir ražošanas ierobežošanas shēma, kas pazīnāta Pasaules Tirdzniecības organizācijai (PTO) zilajā grupā. Dalībvalstis to var piešķirt vienīgi konkrētām grūtībās nonākušām nozarēm. Lai nodrošinātu shēmas ražošanu ierobežojošo būtību, ir ieviesti vairāki mehānismi, proti, katram atbalsta pasākumam noteiktā pieejamā finansējuma stingra ievērošana un maksājums, kas pamatojas uz noteiktām (vēsturiskā ražošanas līmeņa) platībām un ražu vai noteiktu dzīvnieku skaitu.

Brīvprātīgs saistītais atbalsts sniedz iespēju atbalstīt dažas nozares / ražošanu, jo īpaši, lai novērstu to grūtību saasināšanos un saistītās sekas (ražošanas pārtraukšanu, lauku teritoriju pārtuksnešošanu ...), piemēram, aitu un kazu audzēšana apgabalos (piemēram, kalnu apgabalos), kur tā citādi izzustu, tādējādi novēršot zemes apstrādes pārtraukšanu.

Brīvprātīga saistītā atbalsta tiesiskais regulējums sniedz pietiekamu elastību dalībvalstīm, lai tās varētu pielāgot atbilstības nosacījumus saskaņā ar to īpašajām vajadzībām, un ņem vērā, piemēram, vides aizsardzības jautājumus (piemēram, atbalsts vērsts uz autohtonām šķirnēm u. c.).

Komisijas kopējā atbilde par 41.–50. punktu:

Savstarpējā atbilstība ir saikne starp KLP maksājumiem un ES tiesību aktu noteikumu ievērošanu, jo īpaši attiecībā uz bioloģisko daudzveidību. Ja lauksaimnieks neievēro šos noteikumus, saņemtos KLP maksājumus var samazināt proporcionāli pārkāpuma smagumam. Šis samazinājums var būt no 1 % līdz 100 %. Praktiski lielākā daļa pārkāpumu nav tīši un nav smagi, tāpēc piemērotās savstarpējās atbilstības sankcijas ir robežās no 1 % līdz 5 %.

ES direktīvās un regulās ir paredzēti vairāki noteikumi (tiesību aktos noteiktās pārvaldības prasības (TANPP)). Savstarpējā atbilstība palīdz uzlabot lauksaimnieku izpratni par šo ES tiesību aktu noteikumu ievērošanu.

Citi noteikumi ir paredzēti KLP (laba lauksaimniecības un vides stāvokļa (LLVS) standarti), un pašlaik tie galvenokārt attiecas uz augsnes un ūdens apsaimniekošanu, kā arī uz ainavas iezīmju saglabāšanu. Dalībvalstīm jānosaka valsts standarti, kas pielāgoti vietējiem apstākļiem un vajadzībām.

Kad, ņemot vērā pieredzi, dalībvalstis secina, ka labvēlīgā ietekme uz bioloģisko daudzveidību nav panākta, tām ir plaša rīcības brīvība pielāgot lauksaimniekiem piemērojamos noteikumus, piemēram, TANPP vai LLVS standartus. Savstarpējā atbilstība arī nav vienīgais bioloģiskās daudzveidības stāvokļa virzītājspēks, un savstarpējās atbilstības ietekmi nevar īpaši izmērīt ar rezultātiem vai ietekmes rādītājiem, kas ataino daudzfaktoru tendences. Tāpēc Komisija paļaujas uz tiešo rezultātu rādītājiem, lai novērtētu atsevišķu instrumentu, piemēram, savstarpējas atbilstības, ieviešanu.

Priekšlikumā nākamajai KLP ir pastiprināti savstarpējās atbilstības noteikumi, cita starpā attiecībā uz bioloģisko daudzveidību un pesticīdiem, ieviešot jaunus TANPP un LLVS standartus ar uzlabotiem nosacījumiem. Tomēr LLVS standarti un TANPP ir obligāta pamatprakse, kas ir bāzes nosacījumi vērienīgākai praksei, kuru atbalsta KLP fondi. Savstarpējās atbilstības noteikumu mērķis nav vienīgi sasniegt augstu bioloģiskās daudzveidības mērķi, bet paveikt to kopā ar atbalsta pasākumiem un finanšu stimuliem. Šajā saistībā konsultācijas saimniecību konsultatīvajā sistēmā (SKS) ir svarīgs

elements, lai palīdzētu lauksaimniekiem cita starpā izmantot bioloģiskajai daudzveidībai labvēlīgu praksi.

Tāpēc Komisija uzskata, ka savstarpējai atbilstībai, kas saistīta ar citiem KLP instrumentiem, ir labvēlīga ietekme uz lauksaimniecības zemes bioloģisko daudzveidību.

1. izcēlums. Dzīvžogu iznīcināšana 20. gadsimtā

KLP vien nevar būt atbildīga par visiem dzīvžogu iznīcināšanas gadījumiem, kam ir daudz veicinošu faktoru, jo īpaši intensifikācija un zemes apvienošana. Turklāt ir taisnība, ka daži KLP mehānismi agrāk varēja izraisīt minētās tendences pastiprināšanos, tomēr KLP jau vairākus gadus nepastāv stimuli, kas izraisītu dzīvžogu iznīcināšanu.

Komisijas kopējā atbilde par 53.–60. punktu.

Zaļināšana ir atbalsta shēma ar tiešajiem maksājumiem, un tās mērķis ir atlīdzināt lauksaimniekiem par sabiedriskajām precēm, ko nodrošina trīs pasākumi: ilggadīgo zālāju, tostarp ekoloģiski jutīgāko ilggadīgo zālāju, aizsardzība, kultūraugu dažādošana un aramzemes kā ekoloģiski nozīmīgas platības (ENP) procentuālās attiecības uzturēšana. Komisijas 2016. gadā veiktajā novērtējumā par zaļināšanas ieviešanu tika secināts, ka šim instrumentam ir būtisks potenciāls, jo īpaši tā plašā pārklājuma dēļ (77 % kopējās lauksaimniecības platības), taču dalībvalstis un lauksaimnieki šo potenciālu pilnā mērā neizmantoja. Tāpēc Komisija pēc šā novērtējuma ir ieviesusi vairākus uzlabojumus, proti, no 2018. gada ir aizliegts izmantot pesticīdus ENP.

Kad, ņemot vērā pieredzi, dalībvalstis secina, ka labvēlīgā ietekme uz bioloģisko daudzveidību nav panākta, tām ir plaša rīcības brīvība pielāgot lauksaimniekiem piemērojamus noteikumus zaļināšanas jomā.

Zaļināšana nav arī vienīgais bioloģiskās daudzveidības stāvokļa virzītājspēks, un tās ietekmi nevar īpaši izmērīt ar rezultātiem vai ietekmes rādītājiem, kas ataino daudzfaktoru tendences. Tāpēc Komisija paļaujas uz tiešo rezultātu rādītājiem, lai novērtētu atsevišķu instrumentu, piemēram, zaļināšanas, ieviešanu.

KLP instrumentu savienošana tika novērtēta kā pilnveidojama, lai sasniegtu vides mērķus, tāpēc Komisija ir ierosinājusi nākamajā KLP paredzēt, ka visi instrumenti ir dalībvalstu noteikto un Komisijas apstiprināto KLP stratēģisko plānu daļa. Šajā saistībā zaļināšanas pienākumi tiek pastiprinātā formā apvienoti ar nosacījumu saistībām un vides aizsardzības nolūkā ir izveidota jauna tiešo maksājumu shēma — ekoshēmas.

Tāpēc Komisija uzskata, ka pašreizējās zaļināšanas potenciāls uzlabot bioloģisko daudzveidību ES līmenī nav nepietiekami attīstīts, bet drīzāk netiek pilnā mērā izmantots. Nākamās KLP priekšlikuma mērķis ir novērst šo trūkumu.

54. Pilns Komisijas novērtēšanas dienestu darba dokumenta (kopsavilkuma) citāts ir šāds: *“Visiem zaļināšanas pasākumiem ir kāda saistība ar vides un klimata vajadzībām/problēmām, bet tos bieži ierobežo ar īpašiem saistītajiem noteikumiem, no kuriem kultūraugu dažādošana ir mazsvarīgākā (pat augsnei).”*

63. Lai gan atbalsts agrovides un klimata pasākumiem un bioloģiskajai lauksaimniecībai, kā arī *Natura 2000* maksājumi patiešām ir galvenie lauku attīstības pasākumi, kas veicina bioloģiskās daudzveidības mērķu sasniegšanu, nevajadzētu par zemu novērtēt citu atbilstošu lauku attīstības pasākumu potenciālu. Šajā saistībā jāuzsver neproduktīvo ieguldījumu nozīme ainavas iezīmju, piemēram, dzīvžogu, akmens žogu, mitrāju u. c., izveidošanā un/vai atjaunošanā. Apmācībai un konsultāciju sniegšanai lauku saimniecībām arī ir liela nozīme bioloģiskajai daudzveidībai atbilstošas lauksaimniecības prakses un pieeju veicināšanā.

65. Komisija neklasificē dažādās agrovides saistības, kas tiek pildītas Eiropas Savienībā, kā “gaiši zaļas” un “tumši zaļas”, jo tas ir vienkāršots veids, kā aprakstīt ļoti lielu skaitu Savienībā atbalstītu

metožu. Dažādu agrovides un klimata pasākumu (AVKP) raksturlielumi ir daudz sarežģītāki (skatīt arī atbildi par 67. punktu).

66. Ne tikai “tumši zaļajām” saistībām ir patiess potenciāls sasniegt bioloģiskās daudzveidības mērķus. Ir skaidrs, ka mērķorientētākām/koncentrētākām saistībām ir lielāks potenciāls risināt īpašās teritoriālās vajadzības, tomēr ir skaidrs arī tas, ka dažas (mazāk prasīgas) saistības arī ir nozīmīgas videi labvēlīgas lauksaimniecības prakses veicināšanā. Tām ir arī izglītojošs mērķis (piemēram, pārliecināt lauksaimniekus nākamajā posmā pieteikties prasīgākām darbībām), un tās nodrošina plašu teritoriālo pārklājumu ar ilgtspējīgām zemes pārvaldības metodēm. Šo iemeslu dēļ abu pieeju saistību līdzaspastāvēšanai ir būtiskas priekšrocības, jo abām ir jāsniedz tālāk par obligātām tiesiskām saistībām un tādējādi jānodrošina papildu sabiedriskās preces.

Jaunā zaļā arhitektūra, ko Komisija ierosinājusi laikposmam pēc 2020. gada, ļauj dalībvalstīm saglabāt un paplašināt šo pieeju, papildus agrovides un klimata saistībām izmantojot dažādus instrumentus, piemēram, nosacījumus un ekoshēmas.

67. Pēc būtības mērķorientētas saistības, kurām vajadzīgas vērienīgākas izmaiņas nekā parastai lauksaimniecības praksei, tiek ierosinātas tikai dažos apgabalos, lai risinātu šiem apgabaliem raksturīgās vides problēmas. Tas ir iemesls zemākam līdzdalības līmenim šāda veida saistībās, tāpēc ir mazāk saimniecību un mazāka platība. No otras puses, dažas saistību izpilde var nebūt ļoti sarežģīta (pat ja tās ir būtiskas un labvēlīgas videi), un tās bieži attiecas uz vietām, kur lauksaimnieki sāk īstenot savas agrovides un klimata (AVK) pieejas. Šie iemesli ietekmē līdzdalības līmeni, tomēr nerada šaubas par šādu saistību pievienoto vērtību videi.

Kā jau norādīts 65. punktā, Komisija neklasificē dažādās agrovides saistības, kas tiek pildītas Eiropas Savienībā, kā “gaiši zaļas” un “tumši zaļas”. Tāpēc Komisijai nav statistikas, kas būtu saistīta ar šo klasifikāciju.

Pirmais ievilkums. Agrovides un klimata saistību struktūra, to finansējums un mērķorientācija uz konkrētām jomām jāaplūko plašākā kontekstā saistībā ar ieguldījumu attiecīgo mērķu sasniegšanā, kā arī noteikto vides vajadzību risināšanu. Dalībvalstīm ir diezgan liela plānošanas brīvība, lai tās sasniegtu savus mērķus.

Plānošanas periodā 2014.–2020. gadam dalībvalstis var nolemt arī kompensēt visus ienākumu zaudējumus un izmaksas vai to daļu, kas radušās agrovides un klimata saistību rezultātā. Tomēr vides saistību daļēja kompensācija un ģeogrāfiskais pārklājums (tostarp apguves līmenis) ir jāskata un jāizlemj saistībā ar iespējamo ietekmi uz to mērķu sasniegšanu, ko šīs saistības veicina.

Otrais ievilkums. Maksājumu aprēķināšanas princips, pamatojoties uz ienākumu zaudējumiem un papildu izmaksām, nodrošina būtisku elastību, vienlaikus nodrošinot tā ievērošanu.

Pirmkārt, tādu saistību gadījumā, kuru mērķis ir saglabāt videi labvēlīgu lauksaimniecības praksi, kuras izzušanas risks ir pierādīts, var ņemt vērā alternatīvās izmaksas un aprēķināt ienākumu zaudējumus, ņemot vērā videi mazāk labvēlīgo praksi, kura rada pārņemšanas risku.

Otrkārt, ienākumu zaudējumu un radušos izmaksu aprēķinam jāatbilst mērķi, kuru sasniegšanu ir paredzēts veicināt ar saistībām. Lai nodrošinātu veiksmīgu ieguldījumu, šo saistību izpildei jābūt atbilstošai un, lai nodrošinātu šādu izpildi, atbalsta līmenim ir jākompensē katra lauksaimnieka un katras lauksaimniecības zemes izmaksas un ienākumu zaudējumi, kas nepieciešami mērķu sasniegšanai.

Visbeidzot, dalībvalstis var palielināt darījuma izmaksas līdz 20 % no prēmijas, kas samaksāta par agrovides un klimata saistībām, ja šādas izmaksas ir vajadzīgas saistību izpildei.

68. Komisija uzskata, ka pēdējās desmitgadēs rādītājs pierāda, ka ES pastāv stabilitāte ar zināmu tendenci uz ekstensifikāciju⁶.

Agrovides un klimata saistību struktūra ir atkarīga no dalībvalstu izvēles, kuras pamatā ir to vides stāvokļa analīze, risināmo vajadzību un prioritāšu noteikšana. Šādas analīzes rezultāts var būt pievēršanās kādam īpašam lauksaimniecības veidam, piemēram, zālājiem vai ilggadīgiem stādījumiem, izstrādājot agrovides un klimata saistību struktūru.

Atbalsts agrovides un klimata pasākumam ir viens no lauku attīstības un vispārīgās KLP arhitektūras instrumentiem. Dalībvalstu reaģēšana uz noteiktajām vides vajadzībām analīze jāveic, izmantojot visaptverošu un sinerģisku pieeju. Piemēram, vides vajadzības, kas raksturīgas vienam saimniecības veidam, var risināt ar vienu instrumentu, piemēram, savstarpējo atbilstību, savukārt reaģēšanu uz citām problēmām un vajadzībām, kas raksturīgas citam lauksaimniecības veidam, var nodrošināt ar citu instrumentu, piemēram, agrovides un klimata pasākumu.

69. Pieteikumu skaitu agrovides un klimata saistībām sadalījumā pa lauksaimniecības platības veidiem (arāmzeme, zālāji, ilggadīgie stādījumi) nevajadzētu izmantot kā galveno kritēriju, lai parādītu agrovides un klimata pasākuma kopējo ieguldījumu lauku attīstības programmā noteikto mērķu sasniegšanā un vajadzību risināšanā. Ņemot vērā lauksaimniecības starpnozaru ietekmi uz vidi, svarīgāk ir aplūkot kopumā visa pasākuma (un programmas) rezultātu programmā noteikto vides problēmu risināšanā.

70. Komisija, īstenojot agrovides un klimata pasākumu, ir veicinājusi uz rezultātiem orientētu pieeju. Komisijas priekšlikumā KLP laikposmam pēc 2020. gada ir sniegta skaidra atsauce uz pieejām, kas orientētas uz rezultātiem, un dalībvalstis tiek mudinātas tās atbalstīt kopā ar citām novatoriskām pieejām, lai būtiski uzlabotu vidi.

Lai gan uz rezultātu orientēta pieeja šķiet sarežģītāka plānošanas posmā, tās uzraudzību un administrēšanu var uzskatīt par mazāk apgrūtināšu nekā uz darbību orientētas pieejas uzraudzību un administrēšanu (piemēram, nav jāpārbauda atbilstība iepriekš noteiktām prasībām un laba rādītāju atlase rezultātu novērtēšanai palīdz vienkāršot uzraudzības procesu).

Tomēr uz rezultātiem orientētas pieejas nevajadzētu uzskatīt par vienīgo metodi agrovides un klimata saistību īstenošanai un vides mērķu sasniegšanai. Turklāt ir jāņem vērā, ka šīs pieejas nav obligāti piemērojamas visiem zemes tiptiem, un, lai tās būtu efektīvas, var būt nepieciešami īpaši dabas apstākļi (piemēram, noteikts skaits atsauces augu sugu).

71. KUNS ir ietverti divi ietekmes rādītāji, lai novērtētu KLP ietekmi uz bioloģisko daudzveidību: I.08. Lauku putnu populāciju indekss un I.09. Augstas dabas vērtības (ADV) lauksaimniecība.

KLP priekšlikumā laikposmam pēc 2020. gada, kurš būs stingri orientēts uz sniegumu, vairāki koprezultāta rādītāji tiks veltīti tam, lai katru gadu uzraudzītu intervences pasākumus, kas saistīti ar bioloģiskās daudzveidības aizsardzību. Šie rādītāji tiks salīdzināti ar iepriekš noteiktiem gada starpposma mērķiem, kas ļauj ātri atklāt novirzes no plānotās paredzētās ieviešanas.

Tas īpaši attiecas uz:

- meža ekosistēmu aizsardzību (meža zemes daļu, uz kuru attiecas apsaimniekošanas saistības ainavu, bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu atbalstam, R.26);
- dzīvotņu un sugu saglabāšanu (lauksaimniecībā izmantojamās zemes daļu, uz kuru attiecas apstrādes saistības bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas vai atjaunošanas atbalstam, R.27);
- atbalstu *Natura 2000* (apgabalu *Natura 2000* teritorijās, uz kurām attiecas saistības par aizsardzību, uzturēšanu un atjaunošanu, R.28);

⁶ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/cap-indicators-doc-c33_2018_en.pdf

- ainavas iezīmju saglabāšanu (lauksaimniecības zemes daļu, uz kuru attiecas saistības par ainavas iezīmju, tostarp dzīvžogu, pārvaldību, R.29).

Turklāt būs arī ietekmes rādītāji, kas saistīti ar bioloģisko daudzveidību:

- lauku putnu populāciju pieaugums (lauku putnu populāciju indekss);
- uzlabota bioloģiskās daudzveidības aizsardzība (ar lauksaimniecību saistīto Kopienas nozīmes sugu un dzīvotņu procentuālā daļa ar stabilām vai pieaugošām tendencēm);
- ekosistēmu pakalpojumu sniegšanas uzlabošana: tādu ILZP īpatsvars, kurās ir ainavas iezīmes

72. Piecas dalībvalstis (Dānija, Spānija, Francija, Grieķija un Itālija, kopumā 19 lauku attīstības programmās) ir noteikušas programmai raksturīgos koprezultāta rādītājus 4.A prioritārajā jomā “bioloģiskā daudzveidība” galvenokārt tāpēc, lai aptvertu pasākumus, uz kuriem neattiecas pašreizējie rādītāji, piemēram, neienesīgi ieguldījumi un *Natura 2000* maksājumi mežos, meža ugunsgrēku novēršana un mežu atjaunošana pēc ugunsgrēkiem.

Ņemot vērā to, ka KUNS ir divi kopēji koprezultāta rādītāji, kas saistīti ar bioloģisko daudzveidību (par lauksaimniecības zemes un mežsaimniecības platību daļu, uz kuru attiecas saistības aizsargāt bioloģisko daudzveidību), ir loģiski, ka tikai dažas dalībvalstis izstrādāja īpašus rādītājus. Jāpatur prātā, ka Komisijas noteiktais rādītājs pašreizējam periodam tika izstrādāts, lai panāktu pareizo līdzsvaru un nepārsniegtu pārāk sarežģītas rādītāju sistēmas administratīvo slogu.

KLP laikposmam pēc 2020. gada sistēma ir vēl vairāk nostiprināta (skatīt arī Komisijas atbildi par 71. punktu).

SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

74. Komisijai jāizvērtē, vai ir paredzēti nosacījumi bioloģiskās daudzveidības mērķu atbalstam (t. i., pēc iespējas palielināt tās lauksaimniecības zemju platības zālajos, aramzemē un ilggadīgos stādījumos, uz kurām attiecas KLP pasākumi saistībā ar bioloģisko daudzveidību, lai nodrošinātu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu), bet tas nevar garantēt rezultātus, jo aizsardzības statuss būs atkarīgs no pārvaldības pasākumiem, kas tiek īstenoti katrā *Natura 2000* teritorijā attiecībā uz katru dzīvotni un sugu. Daudzi faktori ietekmē dzīvotņu un sugu aizsardzības statusu (1. mērķis), un nebūtu pieļaujami attiecināt uz KLP to, ka nenotiek būtiska aizsardzības statusa uzlabošanās (par ko ziņots attiecībā uz visām dzīvotnēm un sugām — gan lauksaimnieciskām, gan nelauksaimnieciskām).

75. Lauksaimniecības mērķis pats par sevi nav skaitliski izteikts, bet tam ir skaitliski izteikts komponents, jo tas attiecas uz izmērāmiem uzlabojumiem sugu un dzīvotņu aizsardzības statusa jomā saistībā ar 1. mērķi un degradēto ekosistēmu atjaunošanu par 15 % saistībā ar 2. mērķi. Skatīt arī Komisijas atbildi par 23. punktu.

76. Komisijas metodika bioloģiskajai daudzveidībai paredzētā KLP budžeta līdzsekošanai pamatojas uz starptautiski atzītu ESAO Rio marķieru metodiku. Šajā metodikā tiek piemēroti trīs koeficienti, bet nav noteikts, kuri jāpiemēro dažādiem KLP budžeta komponentiem. Tāpēc Komisijai bija jāizstrādā metodika KLP 2014.–2020. gadam, pamatojoties uz to aplēsto ieguldījumu bioloģiskajā daudzveidībā.

1. ieteikums. Uzlabot ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijas laikposmam pēc 2020. gada koordinēšanu un izstrādi un rūpīgāk sekot līdzi izdevumiem

a) Komisija pieņem šo ieteikumu. ES Biodaudzveidības stratēģijā 2030. gadam un stratēģijā “no lauka līdz galdam”, kuras Komisija pieņēma 2020. gada maijā, iekļauti vairāki mērķi un uzdevumi lauksaimniecības jomā.

Dalībvalstis tika iesaistītas sākotnējā apspriešanā par jaunās bioloģiskās daudzveidības stratēģijas sagatavošanu specializētā ekspertu grupā “Bioloģiskās daudzveidības un dabas koordinācijas grupa”, tika sniegtas politiskas pamatnostādnes Padomes secinājumos 2019. gada decembrī, un 2020. gada

janvārī dažas vietējās valsts iestādes attiecīgajās dalībvalstīs sniedza turpmāku atgriezenisko saiti par ceļvedi "ES bioloģiskās daudzveidības stratēģija laikposmam līdz 2030. gadam". Valstu iestādes tiks pilnīgi iesaistītas jaunās bioloģiskās daudzveidības stratēģijas īstenošanā, jo īpaši valsts pasākumu izstrādē, lai īstenotu tās mērķus, tostarp iespējamo atbalstu saskaņā ar KLP.

b) Komisija pieņem šo ieteikumu.

Šīs problēmas aplūkotas ES Biodaudzveidības stratēģijā 2030. gadam. Šādu sinerģiju piemēri starp lauksaimniecību un bioloģiskās daudzveidības pasākumiem pastāv jau valstu līmenī, tomēr daudz ir atkarīgs no tā, kā dalībvalstis izvēlas izlietot KLP līdzekļus, jo īpaši saskaņā ar nākamās KLP jauno piegādes modeli.

Dalībvalstis apspriedīs Komisijas priekšlikumus jaunajā bioloģiskās daudzveidības stratēģijā un pieņems Padomes secinājumus par tiem. Tām arī būs iespēja tos sīki apspriest un izstrādāt turpmākas sinerģijas ar valstu iniciatīvām īpašā ekspertu grupā "Bioloģiskās daudzveidības un dabas koordinācijas grupa".

c) Komisija pieņem šo ieteikumu.

Komisija sāks savas metodikas pārskatīšanu, lai līdzsektu bioloģiskās daudzveidības budžetam DFS, tostarp ņemot vērā izmaiņas KLP, par kurām vienosies likumdevēji. Ņemot to vērā, Komisija nevar uzņemties saistības par šīs pārskatīšanas rezultātiem. Komisija piekrīt, ka pārskatīšanas mērķis būs ciešāk saskaņot Komisijas metodiku ar jaunām tiesību aktu izmaiņām, ņemot vērā zinātniskos pierādījumus un pamatojoties uz tiem. Šī līdzsekošanas metodika būtu stingri jāsaskaņo ar ESAO metodiku.

Komisijas kopīgā atbilde par 77. un 78. punktu

Savstarpējā atbilstība ir instruments, ar kuru sasaista KLP maksājumus un ES tiesību aktu noteikumus, jo īpaši attiecībā uz bioloģisko daudzveidību. Šie noteikumi ir pamats vērienīgākiem stimulējošiem pasākumiem, un konsultatīvās sistēmas palīdz lauksaimniekiem piemērot šos noteikumus.

Tiešo maksājumu mērķis nav bioloģiskās daudzveidības uzlabošana, izņemot to zaļināšanas elementus, bet tas, ka lauksaimnieki tos plaši izmanto, ļauj palielināt izpratni par vides noteikumiem, pateicoties savstarpējās atbilstības principam. Saskaņā ar tiešajiem maksājumiem zaļināšanai ir būtisks potenciāls uzlabot bioloģiskās daudzveidības situāciju, jo tā attiecas uz plašu teritoriju, taču bija nepieciešami uzlabojumi, un tie tika ieviesti no 2018. gada. Turklāt nav pierādījumu, ka pašreizējie brīvprātīgi saistītie maksājumi negatīvi ietekmētu bioloģisko daudzveidību.

Komisijas priekšlikumā nākamajai KLP ir apkopotas KLP instrumentu priekšrocības un trūkumi un iekļauta konsekventa un pastiprināta KLP instrumentu sistēma, tostarp uzlaboti nosacījumi, konsultatīvie pakalpojumi, ekosistēmas I pīlāra un II pīlāra pasākumos. Dalībvalstīm būs liela rīcības brīvība konsekventi izmantot šos instrumentus bioloģiskās daudzveidības jomā un iekļaut tos KLP stratēģiskajos plānos, kurus apstiprinās Komisija.

2. ieteikums. Palielināt tiešo maksājumu devumu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā un vairošanā lauksaimniecības zemēs

Komisija pieņem šo ieteikumu.

Komisija nodrošinās, ka visu KLP instrumentu kopums, kas darbojas sinerģiski un konsekventi un kas ietver nosacījumus, ekosistēmas, II pīlāra intervences pasākumus, tirgus intervences pasākumus, kā arī tādus transversālus instrumentus kā konsultatīvie pakalpojumi, būs vērienīgāks nekā pašreizējā periodā.

79. Saistībā ar lauku attīstību ir vairāki pasākumi ar nozīmīgu potenciālu palīdzēt sasniegt bioloģiskās daudzveidības mērķus. Tie cita starpā ietver agrovīdes un klimata, bioloģiskās lauksaimniecības un

Natura 2000 maksājumu pasākumus, kā arī atbalstu neproduktīviem ieguldījumiem, piemēram, ainavu iezīmju — dzīvžogu, akmens žogu un mitrāju — izveidošanai un/vai atjaunošanai. Apmācībai un konsultāciju sniegšanai lauku saimniecībām arī ir liela nozīme bioloģiskajai daudzveidībai atbilstošas lauksaimniecības prakses un pieeju veicināšanā (skatīt arī atbildes par 62.–64. punktu).

80. Komisija uzskata, ka dažādu agrovides un klimata pasākumu tipoloģiju līdzāspastāvēšanai, vienlaikus nodrošinot papildu sabiedriskos labumus vides jomā, ir būtiskas priekšrocības. Jaunā zaļā arhitektūra, ko Komisija ierosinājusi KLP laikposmam pēc 2020. gada, ļauj dalībvalstīm paplašināt šo pieeju.

Agrovides un klimata saistību struktūra ir atkarīga no dalībvalstu izvēles, pamatojoties uz to vides situāciju un īpašajām vajadzībām. Pievēršanās noteiktam zemes izmantošanas veidam, piemēram, zālājiem, aramzemei vai ilggadīgiem stādījumiem, notiek, pamatojoties uz šīm vajadzībām. Turklāt agrovides un klimata pasākums ir tikai viens no vairākiem KLP instrumentiem, ko izmanto, lai reaģētu uz vides vajadzībām.

Saistībā ar šo pasākumu Komisija ir veicinājusi uz rezultātiem orientētu pieeju, un priekšlikumā KLP laikposmam pēc 2020. gada dalībvalstis tiek nepārprotami mudinātas atbalstīt šo pieeju kopā ar citām novatoriskām pieejām, lai uzlabotu vides kvalitāti.

Tomēr Komisija nepiekrīt, ka uz rīcību orientētas shēmas nav tik efektīvas. Tieši saistību izstrāde un atbilstība nosaka to efektivitāti vides vajadzību risināšanā.

Uz rezultātiem orientētas pieejas nebūtu jāuzskata par vienīgo metodi vides mērķu sasniegšanai (skatīt atbildes par 65.–70. punktu).

3. ieteikums. Palielināt lauku attīstības devumu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā un vairošanā lauksaimniecības zemēs

a) Komisija pieņem šo ieteikumu.

Komisijas priekšlikumā KLP laikposmam pēc 2020. gada (85. panta 3. punkts) jau ir paredzēta augstāka līdzfinansējuma likme (maksimāli 80 %) 65. pantā minētajām pārvaldības saistībām (tostarp agrovidei un klimatam), atbalstam *Natura 2000* maksājumiem (67. pants) un neienesīgiem ieguldījumiem (68. pants), kas vairumā gadījumu ir vērsti uz vides mērķu atbalstīšanu.

b) Komisija pieņem šo ieteikumu.

Lai gan Komisija piekrīt, ka ar nākamajiem KLP plāniem efektīvāk jāsasniedz dažādi ar vidi un klimatu saistīti mērķi un uzdevumi, tostarp tie, kas attiecas uz bioloģisko daudzveidību, ierosinātais jaunais ieviešanas modelis nodrošina dalībvalstīm lielāku elastību attiecībā uz politikas īstenošanas metodēm un jaunās KLP mērķu sasniegšanu. Tāpēc ir svarīgi uzsvērt, ka visu KLP instrumentu kopumam, kas darbojas kopā sinerģiski un konsekventi, būs jābūt vērienīgākam nekā pašreizējā periodā.

Turklāt gaidāms, ka dalībvalstis izstrādās savus KLP plānus, ņemot vērā savas īpašās vajadzības, kas tieši ietekmēs dalībvalstu KLP intervences pasākumu izvēli un to struktūru. Šie faktori ietekmēs pieejas, ko dalībvalstis ierosinājušas, lai īstenotu atbalstu agrovides un klimata intervences pasākumiem, piemēram, maksājumus, kas orientēti uz darbību un/vai rezultātiem, pievēršanos atbilstošākajiem lauksaimniecības un zemes izmantošanas veidiem un līdzsvaram starp dažāda veida intervences pasākumiem.

Komisija nodrošinās, ka shēmām, to struktūrai un ieviešanas metodēm ir vispārējs mērķis — garantēt turpmākajos KLP plānos vērienīgākus mērķus vides jomā, tostarp mērķus bioloģiskās daudzveidības jomā.

81. Ar minēto tiešo rezultātu rādītāju nosaka nevis lauksaimniecības zemju bioloģiskās daudzveidības līmeni, bet gan apdraudēto augu hektāru skaitu, kā arī apdraudēto šķirņu mājlupu skaitu, ko atbalsta

KLP. Ir arī tiešo rezultātu rādītāji, kas saistīti ar bioloģisko daudzveidību, parasti ekoloģiski nozīmīgās platībās, *Natura 2000* atbalstā.

KUNS ir ticami rādītāji, kas saistīti ar bioloģisko daudzveidību: divi koprezultāta rādītāji attiecībā uz lauksaimniecības zemes un mežsaimniecības platību daļu, kas ietverta saistībās aizsargāt bioloģisko daudzveidību, novērtē dalībvalsts progresu virzībā uz saviem mērķiem saistībā ar lauku attīstības atbalstu bioloģiskajai daudzveidībai. Turklāt ir trīs koprezultāta rādītāji, kas saistīti ar tiešajiem maksājumiem: kultūraugu daudzveidība (R.11), ENP daļa aramzemē (R.13) un platība, kurā tiek īstenota zaļināšanas prakse (R.14).

Nav viegli izvērtēt bioloģisko daudzveidību un attiecīgi izvēlēties piemērotus ietekmes rādītājus. Attiecībā uz nākamo KLP pašreizējā KUNS gūtā pieredze rosināja EK atcelt ADV rādītāju. Neatkarīgi no lauku putnu indeksa trūkumiem, tas tika saglabāts, jo tas ir labs bioloģiskās daudzveidības stāvokļa un IAM rādītājs. Visbeidzot, tika pievienoti divi jauni ietekmes rādītāji saistībā ar ainavu iezīmēm un sugu un dzīvotņu stāvokli.

Turklāt nākamajā KLP ir ierosināts atsevišķi nodalīt ziņošanu par bioloģisko daudzveidību (lai gan pašlaik dalībvalstis ziņo par 4. prioritātes — dabas resursu un bioloģiskās daudzveidības ilgtspējīga pārvaldība — izdevumiem kopumā).

82. Pašlaik publicētais dokuments ir pētījums, ko Komisija pasūtīja, lai papildinātu oficiālo novērtējumu. Paredzams, ka Komisijas kopējais novērtējums tiks publicēts 2021. gada pirmajā ceturksnī kā daļa no plašāka novērtēšanas dienestu darba dokumenta par KLP ietekmi uz dabas resursiem.

Komisija uzsver, ka darbuzņēmēja veiktajā novērtēšanas atbalsta pētījumā arī secināts, ka dalībvalstis varēja izmantot plašāku KLP instrumentu un pasākumu klāstu, lai atbalstītu lauksaimniecības un bioloģiskās daudzveidības līdzāspastāvēšanu.

4. ieteikums. Parādīt KLP pasākumu ietekmi uz bioloģisko daudzveidību lauksaimniecības zemēs

Komisija pieņem šo ieteikumu.

Lai noteiktu 2020. gada atsaucē scenāriju, kas izmantojams KLP laikposmam pēc 2020. gada, tiks izmantoti pašreizējā tiesību akta priekšlikumā iekļautie rādītāji (C.35 - I.18 Lauku putnu indekss, C.36 - I.19 Ar lauksaimniecību saistīto Kopienas nozīmes sugu un dzīvotņu procentuālā daļa ar stabilām vai pieaugošām tendencēm, C.21 - I.20 Lauksaimniecības zeme ar ainavas iezīmēm). Pēdējie divi rādītāji ir jauni un pašlaik tiek izstrādāti. Katra rādītāja faktiskā bāzes līnija būs atkarīga no datumiem, kad būs pieejami konkrētie dati, kas nepieciešami katram rādītājam.

Dažādi Komisijas dienesti un citas struktūras turpina pilnveidot bioloģiskās daudzveidības uzraudzību un izstrādāt rādītājus. Paredzams, ka arī ES finansēts pētījums veicinās stabilu rādītāju izstrādi bioloģiskās daudzveidības uzraudzības iniciatīvu atbalstam.